

Taberî'den itibaren pek çok müslüman âlim bu iki kavmi aynı kabul etmiştir.

Kur'an'da Hz. Şuayb'ın, kavmini Allah'tan başka tanımadığına inanmaya, kendisinin peygamberliğini benimseyip sadece Allah'a kulluk etmeye (eş-Şuarâ 26/176-179; el-A'râf 7/85), ölçü ve tartıyı doğru yapmaya, insanlar arasında adaleti gözetmeye, haksızlıkta bulunmamaya, bozgunculuk yaparak yeryüzünde karışıklık çıkarmamaya (el-A'râf 7/85-86, 90; Hûd 11/84-86; eş-Şuarâ 26/181-183) davet ettiği; uyarıları dikkate almadıkları takdirde Nûh, Hûd, Sâlih ve Lût peygamberlerin kavimlerinin başına gelenlerin kendi başlarına da gelebileceği konusunda onları uyardığı, özellikle Lût kavminin kendilerine çok uzak olmadığını hatırlattığı (Hûd 11/89) haber verilir. Bazı kaynaklarda, Hz. Şuayb'ın Allah'ın emirlerini kavmine tebliğindeki tatlı üslûbu ve güzel anlatımından dolayı "hatîbü'l-enbiyâ" diye nitelendirildiği ifade edilir (Taberî, *Târîh*, I, 327; İbn Ebû Hâtim, VIII, 2814; Kurtubî, VII, 248). Medyen kavminin Hz. Şuayb'ın yaptığı uyarıları dikkate almaması yüzünden şiddetli bir deprem (el-A'râf 7/91; el-Ankebût 29/37), şiddetli bir ses (Hûd 11/94) ve "gölge günü" azabı ile (eş-Şuarâ 26/189) yok edildiği, bu cezadan sadece Şuayb'a inananların kurtulduğu bildirilir. Hz. Şuayb ve ona inananlar bazılarına göre Mekke'ye gitmişler ve orada ölmüşler, bazılarına göre ise aynı yerde yaşamaya devam etmişlerdir.

BİBLİYOGRAFYA :

Hasan el-Basrî, *et-Tefsîr* (nşr. Muhammed Abdürrahîm), Kahire 1992, II, 189; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, I, 47, 54-55; İbn Habîb, *el-Muḥabber*, s. 296, 389; İbn Kuteybe, *el-Ma'ârif* (Ukkâşe), s. 41-42; Taberî, *Târîh* (Ebû'l-Fazl), I, 325-329, 396-400; a.m.f., *Câmi'u'l-beḡân*, Beyrut 1412/1992, V, 542-546; VI, 3-7; VII, 96-107, 530; IX, 471-475, 530; X, 139-140; İbn Ebû Hâtim, *Tefsîrü'l-Kur'âni'l-âzîm* (nşr. Es'ad Muhammed et-Tayyib), Mekke 1417/1997, V, 1519-1524; VI, 2070-2079; VII, 2270-2271; VIII, 2810-2817; IX, 2965-2966; Mâtürîdî, *Te'vilâtü'l-Kur'ân* (nşr. Halil İbrahim Kaçar), İstanbul 2007, X, 332-335; XI (nşr. Ali Haydar Ulusoy), İstanbul 2008, s. 32, 120; Mes'ûdî, *Mürûcû'z-zeheb* (nşr. B. de Meynard – P. de Courteille), Beyrut 1966, I, 54; II, 281-282; Makdisî, *el-Bed' ve't-târîh*, Beyrut, ts. (Dâru Sâdir), III, 66, 75-77, 85; Ebû'l-Leys es-Semerkandî, *Tefsîr* (nşr. Mahmûd Mataracı), Beyrut, ts. (Dâru'l-Fikr), I, 546-549; II, 165-169, 260-261; İbnü'n-Nedîm, *el-Fihrist* (nşr. Rizâ – Teceddüd), Tahran 1971, s. 7; Sa'lebî, *Kıssaşü'l-enbiyâ*, Kahire, ts. (Mektebetü'l-Cumhûriyyeti'l-Arabiyye), s. 178-179, 186-188; Muhammed b. Abdullah el-Kisâî, *Kıssaşü'l-enbiyâ* (nşr. I. Eisenberg), Leiden 1922, s. 191-194; İbnü'l-Cevzî, *el-Muntazam*, I, 324-330; Kurtubî, *el-Câmi'*, VII, 247-252; XIII, 134-137, 267-279; Beyzâvî, *Envârü't-tenzîl ve esrârü't-te'vîl* (nşr. H. O. Fleischer),

Lipsiae 1846-48, II, 59; Takıyyüddin İbn Teymiyye, *Kıssaşü'l-enbiyâ* (nşr. M. Reşâd Sâlim, *Câmi'u'r-resâ'il* içinde), Kahire 1389/1969, I, 61-66; Ebû'l-Fidâ İbn Kesîr, *Tefsîrü'l-Kur'âni'l-âzîm* (nşr. Halil el-Meys), Beyrut, ts., III, 297, 330; a.m.f., *Kıssaşü'l-enbiyâ* (nşr. Seyyid el-Cümeylî), Kahire 1989, s. 197-209; Âlûsî, *Rûhu'l-me'âni*, VIII, 175-176; XIV, 75; G. L. Harding, *An Index and Concordance of Pre-Islamic Arabian Names and Inscriptions*, Toronto 1971, s. 349-350; C. E. Bosworth, "The Qur'anic Prophet Shu'aib and Ibn Taimiyya's Epistle Concerning Him", *Medieval Arabic Culture and Administration*, London 1982, s. 425-440; J. Strong, *Strong's Exhaustive Concordance of the Bible*, Peabody, ts. (Hendrickson Publishers), s. 677-678; Nöldeke, "Midian", *Encyclopaedia Biblica*, Toronto 1902, III, 3079-3081; Fr. Buhl, "Medyen Şuayb", *IA*, VII, 473-474; A. Rippin, "Shu'aib (A Prophet)", *Encyclopaedia of the Holy Qur'an* (ed. N. K. Singh – A. R. Agwan), Delhi 2000, IV, 1363-1365.

MEHMET ÜMİT

ŞUAYB b. EBÛ HAMZA

(شعيب بن أبي حمزة)

Ebû Bişr Şuayb
b. Dînâr el-Ümevî el-Hımsî
(ö. 162/779)

Hadis hâfızı, kâtip.

Humus'ta doğdu. Babasının künyesiyle Şuayb b. Ebû Hamza diye anıldı. Nâfî', İbn Şihâb ez-Zührî, Ebû'z-Zinâd, İkrime b. Hâlid, İbnü'l-Münkedir, Zeyd b. Eslem gibi hocalardan ders aldı. Oğlu Bişr başta olmak üzere Ebû Hayve, Velîd b. Müslim, İsmâil b. Ayyâş, Bakıyye b. Velîd ve Ebû'l-Yemân onun talebeleri arasında yer alır. Yahyâ b. Maîn, yazısı güzel olan ve Dîvânü'n-nafakât'ta görev yapan Şuayb'ın Emevî Halifesi Hişâm b. Abdümelik için Zührî'den imlâ yoluyla hadis yazdığını zikretmektedir (Zehebî, *A'lâmü'n-nübelâ*, VII, 188). Şuayb, İbn Şihâb ez-Zührî'ye kâtiplik yaptı ve onun en güvenilir talebesi oldu. Bu hocadan rivayet ettiği hadislerin sayısı 1700'ü bulmaktadır. Şuayb'ın ölümüne yakın bir zamanda oğlu Bişr'in de yanında bulunduğu bir sırada bazı öğrencileri kendisinden hadis yazmak istediklerini söylemişler, Şuayb da büyüğe bir sepeti gösterek, "Bunlar Zührî'den dinleyip yazdığım ve daha sonra tashih ettiğim hadislerdir, isterseniz bunları benden rivayet edebilirsiniz" demiş, talebelerin rivayet sırasında hangi sığayı kullanacaklarını sormaları üzerine de "enbeenâ Şuayb, ahberanâ Şuayb" diyebileceklerini belirttiğinden sonra aynı hadisleri kendisinden semâ ve kıraat yoluyla alan oğlu Bişr'den de rivayet edebileceklerini ilâve etmiştir (Ebû Zür'a ed-Dimaşki, I, 433, 434; Zehebî, *A'lâmü'n-nü-*

belâ, VII, 190). Şuayb 162'de (779) vefat etti. Bu tarih 163 olarak da zikredilmiştir. Ahmed b. Hanbel'in, kitaplarını gördüğünü ve bunların zabt yönünden sağlam olduğunu söyleyerek kendisinden övgüyle söz ettiği Şuayb hakkında hadis münekkîtlerince sika ve sebt gibi değerlendirmeler yapılmıştır. Şuayb'ın rivayet ettiği hadisler *Kütüb-i Sitte*'de yer almaktadır.

BİBLİYOGRAFYA :

Ahmed b. Hanbel, *el-İlel* (Koçyiğit), I, 120-121, 127; II, 90; Fesevî, *Târîh* (nşr. Ekrem Ziyâ el-Ömerî), Medine 1410/1990, I, 151; Ebû Zür'a ed-Dimaşki, *Târîh* (nşr. Şükrullah b. Ni'metullah el-Kücânî), Dimaşk 1980, I, 272, 409, 416, 433, 434; II, 703, 715, 716; Zehebî, *A'lâmü'n-nübelâ*, VII, 187-192; a.m.f., *Tezkiretü'l-huffâz*, I, 221-222; İbn Hacer, *Tezhibü't-Tezhib*, IV, 351-352.

ABDÜLKADİR ŞENEL

ŞUAYB b. MUHAMMED

(شعيب بن محمد)

(ö. II./VIII. yüzyıl ortaları [?])

Hâricî fırkalarından
Acârîde'nin tâli bir grubu olan
Şuaybiyye'nin kurucusu
(bk. ACÂRİDE).

ŞUAYB ŞEREFEDDİN EFENDİ

(1842-1911)

Gülşenî-Sezâî şeyhi.

Edirne'de doğdu. Edirne Velî Dede Gülşenî Dergâhı şeyhi Mehmed Seyfullah Efendi'nin oğludur. Soyu beşinci kuşakta Gülşeniyye'nin Sezâiyye kolunun pîri Hasan Sezâî-yi Gülşenî'nin damadı Şeyh Ahmed Müsellem Efendi'ye ulaşır. Tahsiline Konyalı Hacı Mahmud Efendi'nin yanında başladı. Edirne rüşdiyesinde Kütahyalı Osman Efendi'den Arapça ve Farsça, Berberzâde Mehmed Efendi'den dinî ilimleri öğrendi. Babasının vefatı üzerine yirmi yaşlarında İstanbul'a giderek Molla Aşkî Dergâhı'nda Gülşeniyye'den Gürcü Ali Efendi'nin halifelerinden Bolulu Şeyh Mustafa Hilmi Efendi'ye intisap etti. Kendisine Gülşenî tacı ve hırkası verildikten sonra Edirne'ye döndü. Mânevî bir işaretle 1864 yılında tekrar İstanbul'a giderek şeyhinden Gülşenî icâzetnâmesi aldı ve Edirne'ye gelip Velî Dede Gülşenî Dergâhı meşihatını üstlendi. Üç yıl sonra şeyhi Mustafa Hilmi Efendi'nin vefatı üzerine Eskicami müderrisi Hâfız İsmâil Rüşdü Efendi'den tefsir ve hadis okumaya başladı; tasavvufî konularda kendisinden faydalandı. 1873'te Halikalı Dergâhı şeyhi Hayrabolulu Mehmed